

Красимира КОЛЕВА

Шумен, България

ДНЕШНИТЕ КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ЛИЧНО ИМЕ В БЪЛГАРИЯ

Contemporary criteria for the choice of personal names in Bulgaria

The text is part of a larger research on Bulgarian anthroponymy. It is based on survey materials, collected by the author, analyzing the criteria of Bulgarians related to the choice of their children's names. The dynamics and the tendencies of the process have been traced. Samples of representative surveys have been attached.

Keywords: Bulgarian anthroponymy, choice of children's names, criteria

Изследването се базира на лично събиран антропонимичен материал от представители на трите най-големи етноса у нас: българи, турци и роми. Това дава възможност за съпоставяне на явленията и за очертаване на тенденциите в тази важна система на езика, свързана с факти на културната антропология, етнолингвистиката, ареалната лингвистика, езиковата контактология, социолингвистиката, психолингвистиката, езиковата политика и пр.

Личните имена имат важно значение за формирането и запазването на националната, регионалната или етническата самоидентификация. Те са част от богатата система от интеграционни символи на обществото, сред които водеща роля има езикът и след това религията, обичаите, изкуството и организациите.

В епохата на глобализация това означава и по-високо ниво на езикова компетентност, мултилингвизъм (особено в етническите групи и

смесените семейства), неизбежно влияние на английския език като хипер-език, нови езикови стандарти и дискурси и ново езиково поведение, езикова мода, променени социално-политически условия, на които реагира езикът, нова езикова политика, съобразена с международното право (вж.: Fairclough: 1994; Kultura 2001; Procesy: 2003; Język 2004; Normen 2004).

Това влияе и върху антропонимията. Специално трябва да се подчертае ролята на две важни функции на личните имена: символната и емоционалната. И двете играят голяма роля при интегрирането на групите в общността.

Разбира се, и при антропонимите са налице двете противоположни тенденции във всеки език – центростремителната и центробежната, но да припомним, че модерният девиз *Традициите не са това, което бяха*, е валиден и за този езиков и културен феномен.

Личното име е индивидуализиращ знак, но то носи амбивалентна информация. В региони с етническо, конфесионално и социално-политическо многообразие като Балканите тези пластове са много и в диапазона от индивидуалното до универсалното, от традиционното и регионалното до модерното и глобалното има изключително голяма пъстрота. Тук нямам предвид броя на личните имена, а критериите, които ги мотивират и функциите, които те изпълняват в знаков период, какъвто е границата между две столетия и хилядолетия.

Най-съществената промяна в социума у нас като част от балканския езиков и културен ареал е промяната от по-скоро патриархалния *homo balkanicus* към глоболизиращия се свят на човека на прехода *homo transcurrens*. Модерният човек има нови нагласи (атитюди), в т.ч. и към езика (чужд или свой), което има отношение и към езиковата номинация. В нашата езикова йерархия по престижност ~ непрестижност очаквано на първо място е английският, следван от немския, френския, италианския, испанския, руския, японския, гръцкия и едва тогава българския, като в дъното на таблицата са останалите езици, които се говорят на Балканите: сръбският, турският, румънският и албанският (Алексова 2001: 367-375).

В антропонимите у нас има знаци за редица езикови тенденции, разбирани като насочени движения в езика в даден период, които могат да се отнасят както за минали състояния, така и за съвременното му

състояние (Гутшмит 1998: 98). Основните съвременни световни тенденции в комуникацията също дават отражение върху избора или рецепцията на личното име.

Демократизацията се изразява в премахването на асиметриите в антропонимния дискурс в социалните и етническите групи.

Световната тенденция *комодификация* или *маркетингизация* води до употреба на името като стока в конкурентната среда. Затова децата на юпитата обикновено имат уникални имена, често пъти двойни, напр. синът на една бивша депутатка журналистка е кръстен Ивайло-Дако (на двамата си дядовци).

Глобалната езикова тенденция *интернационализация* е процес, който безспорно засяга антропонимната система. Прерастването на английския език в световен “хиперезик” му отрежда ролята на основен лингвистичен донор. Най-показателният пример са новите *унисекс имена*, като **Алекс**.

Останалите тенденции са предимно прагматични (социални) и структурни.

Тенденцията към *повторяемост* води до унификация в назоваването. Същевременно тя е стабилизиращ традицията фактор. По-честа повторяемост има при мъжките имена. Това е свързано и с репертоара на мъжките и женските имена. Мъжките имена са по-архаични, по-традиционни и са значително по-малко на брой, което има корени във времената на патриархата. Рестрикционен фактор е и деривацията, при която се образуват фамилни имена. Списъкът и рейтингът на най-популярните имена е различен за различните синхронни срезове, което е отразено в честотните речници на имената (Ковачев 1987; 1995).

Нараства броят на неповтарящите се имена, особено на женските.

С оглед на *произхода* на имената също има противоположни тенденции – *автохтонизация* ~ *интернационализация*. Повторяемите имена са традиционните. При българите това са главно календарно-християнските заемки, а при турците – арабските имена от Корана (Старева 2006; Тахир 2004: 10).

Структурните тенденции се различават съществено. При турците преобладават късите имена. При българите промяната по този показател е по-динамична. Увеличава се броят на имената композита и особено на двойните имена, главно женски (Ангелова-Атанасова 1997: 149-170).

Практиката на двойните имена има поне два източника: домашен – реновация на царските династични имена, част от които са от православния християнски календар, и чужд, навлязъл под влияние на европейската католическа традиция, спазвана и от българите католици (Селимски: 1999).

Каква е **динамиката** в личноименната система. Без да пренебрегвам статистиката, която дава информация за броя и рейтинга на имената, а оттам и за модата, смятам, че по-актуален е въпросът за отношението на езиковата личност към персоналния код – думата, която чуваме най-често в живота си. У нас, където съжителстват и си взаимодействат различни култури, езици, религии и организации в един бързо променящ се свят, ситуацията е още по-интересна (Името 2008).

Събирам антропонимичен материал от различни етноси повече от 10 години главно чрез анкета на широк демографски кръг лица. Ядрото анкетираните включва млади хора, които имат и на които предстои да имат деца. Разбираемо е, че колкото и да се различават по социолингвистични параметри, младите са най-ангажирани с темата за избор на имена за децата си.

Анкетата включва над 20 информационни и оценъчни въпроси за собственото име, за имената от семейния кръг, на поколението, на професионалната среда, на конфесионалната, регионалната, и етническата общност от метрополията и диаспората. Централен е въпросът за избора на имената на наследниците.

Тъй като емпиричният материал е огромен, тук ще коментирам основните резултати при българи, турци и роми, родени в етнически несмесени семейства.

Общи особености

Всички анкетираните знаят защо носят съответното име и какво е значението му.

Не всички харесват името си, но не биха го променили от уважение към родителите си.

Преобладаващата част не знаят етимологията на личното си име. И при трите етноса имената, свързани с религията, се възприемат като

домашни, особено често повтарящите се у българите **Георги, Иван, Калоян, Николай, Димитър, Йордан, Мария, Гергана, Теодора, Елена** и **Али, Мохамед, Якуб, Мерйем, Амине, Фатме** у турците.

Почти всички знаят значението на израза *‘дошъл с името си’*. Българите предпочитат децата им да имат имен ден.

И трите етноса уважават семейната традиция децата да носят имената на дедите си, но не смятат за задължително те да съвпадат. Достатъчно е първата буква от името да е еднаква. Статистиката сочи, че при българите половината от първородните деца продължават името на дядото или бабата, като запазват поне първата буква. Процентът при турците е по-висок, което се обяснява с концентрацията им в селски райони и съжителство на поколенията. При ромите този процент е около 100 поради голямата популация.

Родовата традиция да се дава име на роднина се ограничава.

Анкетираните не са безразлични към въпроса именува ли се на починал роднина и не са единни в становището си. В това отношение от суеверие страдат българите, което понякога е регионално маркирано.

Народността традиция се пази стабилно. Тя е тясно свързана с професионалната принадлежност. Репертоарът на имената при българите православни християни и католици е различен и те могат да бъдат различавани по този критерий в голяма степен. Само при католиците се срещат християнски имена, като **Августин, Адалберт, Балгазар, Себастиан, Силвестър, Барбара, Ернестина, Паулина, Франческа, Хенриета, Юстина**.

Ромите християни (дасикане рома) имат непроменена именна система. Най-популярните имена **Васил** и **Василка** са по името на техния закрилник св. Василий.

Смяната на тюркско-арабските имена на мюсюлманите в България през тоталитарния период става на принципа на уподобяването по началната буква. Много интересен е именникът на българите мюсюлмани, който се нуждае от специално проучване. В комбинация с фамилните им имена той се разпознава като етнически български.

Турците не избират сложни имена, тъй като те не се срещат в турския език. След 1990 г. те си връщат имената с единични изключения.

При ромите мюсюлмани (хорохане рома) ситуацията е по-сложна. Голяма част от тях след 1990 г. запазват новите си имена като официални, но в семейния, приятелския и професионалния (занаятчийски) кръг те имат и тюркско-арабско име. Анкетиранияте роми признават, че новите им имена са тенденциозно избрани от списъка на най-престижните български имена (на владетелите – ханове и царе), напр. ако лицето се е казвало **Асан**, избира името **Асен** или **Аспарух**, ако е било **Али**, става **Алеко**.

Новите емигранти българи и ромите християни са по-отворени към личноименната система на страната, в която живеят, отколкото турците в същата ситуация.

Младите хора от трите етноса проявяват подчертан интерес към нови, модерни имена. Те предпочитат това да са деривати на домашни или популярни имена. Същевременно модерното лично име трябва да е съвместимо с фамилното, а не да не шокира с конфронтиращи се компоненти от типа **Ричард Груев, Бригадир Аспарухов, Княгиня Търговска, Стихия Балканска**. Не се толерират имена едnodневки, продукт на масовата култура и тиражирани чрез медиите (от рода на **Изаура, Ричард, Леонардо, Силвестър, Киану**).

Съществува трайна тенденция към увеличаване на броя на редките и неповтарящи се имена, които предизвикват асоциация с поетическата лексика и с репертоара на магическите практики, напр. българските **Розен, Росен, Пламен, Огнян, Волен, Виделин, Дария, Радина, Росина, Сияна**, а у турците **Рейхан, Самет, Самир, Нури, Аксел, Арзу, Елис, Нурай, Ширин**.

Трайно е изискването името да носи послание.

Прецедентните имена, свързани с културната конотация (домашна и европейска), като **Мелис, Мелиса, Натали, Жаклин, Катрин** у турците и **Ромео, Жулиета, Венелин, Рада** у българите все още са на мода, но се изместват от предпочитаните в определени среди (най-вече при ромите) имена на лица от шоубизнеса, свързани с т.нар. *балканска чалга култура*, като **Таркан, Азис, Глория, Румяна**.

Запазва се практиката на децата да се дават имена от историческия дискурс, напр. на прославени владетели и военачалници, като у турците: **Атила, Тимур, Ченгиз, Фатих, Осман, Баязид и Симеон, Калоян**,

Крум, Кардам, Кубрат, Пресиян, Асен, Калина, Десислава у българите. Вече стана дума за интереса на ромите към тези имена.

В тоталитарния период единствените официално разрешени двойни имена бяха от този семантичен кръг: **Иван-Асен, Иван-Александър, Ана-Мария** и некоректното евангелско име **Мария-Магдалена**.

Широко разпространено е името да се свързва с деня, по-често с месеца на раждането (у българите и циганите християни) или със събитие, станало или чествано в деня или месеца на раждане (у турците и циганите мюсюлмани). С висока честота са имена, като **Мартин, Марта, Мая** и **Рамазан, Шабан, Еким, Касъм, Ариффе, Джума, Мевлиде**.

Продължава да се смята, че всеки човек има небесен покровител в зависимост от рождената дата и е добре името му да е същото или близко по звучене.

Значително преобладава предпочитанието личното име да може да се умалява. При комуникацията официалното име често се заменя с късото.

Задължително условие е новото име да е благозвучно. Все повече хора смятат, че комбинацията от звуковете в него, определяна като *мека, твърда* и *смесена*, влияе върху характера.

Споделя се мнението, че името трябва да е лесно за произнасяне, за да не затруднява комуникацията.

То трябва и да е лесно за запомняне, а напоследък и за изписване, както на кирилица, така и на латиница с оглед на членството в ЕС. Одобрява се въвеждането на английския език при транслитерацията на личните документи, с което се избягват неточни и дори куриозни транскрипции от предходния период с френската версия, като типично българското мъжко име **Веселин**, разчитано като **Вазелин** или **Красимира** като **Кразимира** или **Казимира**.

На чуждите по произход нетрадиционни имена се гледа по-толерантно поради многоезичието в ежедневието - традиционно в някои региони и променящо се в други (в работната и семейната среда - смесените бракове, в диаспората или извън нея при планирано дългосрочно пребиваване в чужбина).

Изцяло негативно е отношението към *куриозни* имена, като **Винету** и **Манчестър**, както и към акта на придобиването им по официален ред.

Засилва се интересът към теософската интерпретация на името, на сакралния и нумерологичния код на буквите и на съотношението между броя им и шансовете, които получава детето. Смята се, че съобразяването на името със сезона, през който е родено детето, води до баланс в живота. Според този възглед промяната в името е с негативен знак, което се споделя от по-широк кръг хора като интуитивно, близко до мистиката, а не като рационално познание (Везнева 1995; Хигир 2004).

Анкетираните смятат, че личното име е регионално и диалектно маркирано. Те могат да изброят най-често срещаните антропоници в съответния ареал.

Турците в България смятат, че има известна разлика между имената на турския етнос в Турция и в България, така както и в езика и го отдават на културните и социалните различия.

Името, ако не е сред най-често срещаните, обикновено носи информация за възрастта на носителя му, за връзката му с града или селото.

Турците знаят, че в тяхната именна система няма славянски (български) по произход имена, докато не всички българи разпознават някои, срещани у българите имена като резултат от контакта с турския език, напр. **Севда, Севдалина, Севдалин, Дениз, Дениза, Левент, Стамболка**.

Различия при именуването

Те са неизбежни и са свързани с **външни** фактори, като обичаи, вярвания, религия, обичайно семейно право, официално право, естетически вкусове, културно и политическо развитие и с **вътрешни** фактори, зависими от специфичната лексикално-граматична структура на всеки от езиците.

Българите имат активно отношение към антропонимната система и по-широка осведоменост. Те смятат персоналната номинация за много важен и отговорен акт, а името – за матрица на личността. То съдържа енергия, която влияе върху човека. Девиз на днешния българин е *“Познай своето име”*. Той има лични предпочитания за имена за децата си, но изборът се прави от двамата родители, което е конституционно право. Законовите ограничения са по същество – името да не накърнява достойнството на личността. Промяна на името е възможна, но процедурата е сложна.

За турците въпросът за избора на име не е от такова съществено значение. И днес е в употреба изразът *Aykurdeak olsun!* 'Да има някакво име!' Традициите при именуването се спазват. В избора се намесват възрастните хора и думата им се зачита. Ако свекърът и свекървата са живи, имената им се подновяват. Ако не са, се допускат нови имена. Име на починал се продължава, ако причината е естествена смърт. В противен случай се вярва, че ще се повтори съдбата му. Спазва се обичаят *Adına koymak* 'повикване на името', при който ходжата извиква 3 пъти в ухото *Göbek adı* 'пъпно име' – неофициалното име, което е известно на тесен кръг. Смята се, че хората с еднакви имена си приличат по характер. В Турция зачестяват случаите на смяна на традиционното име с модерно.

При ромите името на детето се избира от родителите и се превръща в негова съдба. Рядко се сменя с друго. Имената на ромите мюсюлмани са по-малко консервативни от имената на турците. Ромите днес предпочитат модерни западни или турски имена.

У българите маргинални са имена от хиперкултурологичния контекст, като библейските **Адам, Исус, Аврам**, малко по-широко застъпеното женско име **Ева**.

В семейства, практикуващи православната религия, се увеличават имената от църковния календар с облик, близък до гръцкия, напр. **Йоан, Йоана, Теодор, Теодора**.

При турците практиката да се дават имена от корана е честа, напр. **Али, Ахмед, Мохамед, Мийрям, Амине**.

Турците продължават да именуваат децата си на известни личности от политическия и обществения дискурс, като **Кемал, Исмет, Бюлент, Тургут, Назъм, Орхан, Емрах, Сибел, Хюля, Тасун**.

При българите се наблюдава промяна в това отношение. В тоталитарния период с висока фреквентност се отличават имената на "първите хора" у нас и в Русия. След политическата промяна през 1989 г. тази практика не е престижна. Стига се до другата крайност. Традиционното за българската персонална номинация име **Тодор** е съзнателно избягвано, за да не причинява на детето негативни емоции. Едва напоследък то "се завръща" в списъка. Политическите нагласи се афишират чрез

имената на новите популярни политици, като **Надежда, Меглена, Филип, Петър, Милен, Стефан, Бойко**.

За разлика от българите ромите и турците спазват традицията да дават имена, свързани с раждането и оцеляването на децата, напр. предпазните **Яшар, Яшасън, Дурсун**, когато предишните деца не са оцелели и **Тамам, Йетер, Сонгюл, Соннур** пожелателно за последно дете в многодетни семейства.

Имената на турците са по-къси от българските. Най-дългите имена са трисрични, напр. **Елфида, Мерджихан, Мевлиде, Нурджихан, Шенгюлер**.

Имената на турците не винаги имат конкретно значение, но са избрани защото са нови и различни, напр. **Нафизе, Неджие**.

При тях се наблюдава нов начин за именуване чрез комбиниране на първите срички от собствените си имена, напр. **Айтюл** от **Айхан** и **Тюляй**, **Сапер** от **Салип** и **Перихан**, **Сеай** от **Сежер** и **Айдън**.

Зачестява употребата на едно и също име, независимо от пола на детето, напр. **Айнур, Айсун, Бейхан, Болут, Дилявер, Юксел**.

Българите имат предпочитание към сложните имена от славянски произход, най-често с втори компонент **-мир(а)** и **-слав(а)**. Те съставляват над 13% от всички лични имена. Единичните неповтарящи се имена композита се увеличават. Те са комбинация от разнообразни компоненти, напр. **Владлен, Живодар, Жулиян, Ивантелин, Хрисиян, Владлена, Нелиан, Хрисиян, Радинела**.

Специфика на имената у българите е деривацията мъжко–женско име, напр. **Самуил – Самуила, Валентин – Валентина** или обратно, напр. **Даниела – Даниел, Красимира – Красимир**.

Двойните и рядко тройните имена се срещат само у българите. Репертоарът им се увеличава, но те са предимно нетрадиционни и неповторяеми, напр. **Стефан-Адриан, Ивайло-Дако, Кристиан-Роберто, Патриша-Мария, Симона-Ивона**.

Под влияние на западноевропейската и американската практика първородният син все по-често носи името на баща си, а първородната дъщеря – на майка си.

Навлизат и унисекс имена, като **Алекс**, употребявани дори в едно и също семейство.

Няколко примера от анкетите за критериите при избора на лично име (мъжко и женско)

(1) *Веселка Енчева Зеленгорова* (българка, православна, на 25 г., филолог).

Засега съм се спряла на имената *Виктор* и *Симона*.

Сред мотивите да избера името *Виктор* е, че то е благозвучно и величествено. Зная, че е ново за нашата страна и значението му ‘победител’ идва от латински (*Victor*). Точно поради това името ми харесва, тъй като един мъж трябва да е силен и да може да побеждава дори и в малките битки на ежедневието, защото няма нищо лесно в живота на човека.

За името *Симона* мотивите ми са повече, защото, да си призная, имам желание първото ми дете да е момиче. За мен това име е съчетание от три имена – *Снежинка* (на моята майка), *Стойо* (бащата на годеника ми) и *Минка* (майката на годеника ми). По този начин имам желание всеки от тях да е щастлив с това, че едно ново създание носи частица от тях, та дори и само с буква в името си. Значението му също е интересно. Името *Симона* е евангелско, смесвано е с името *Симеон* (послушен), но идва от еврейски и означава ‘Великата пустиня’, а на други места има и значение ‘слушащ, усещащ’.

(2) *Стоян Вълков Благословинов* (българин, православен, на 28 г., историк).

Имам син на име *Виктор*. В моя род, като се върна назад във времето, се спазва следната традиция. Първото дете, независимо дали е момче или момиче, взема буквата на бащата на момчето, а второто – буквата на бащата на момичето. Моят баща се казва *Вълко*. Възникна спор за името на детето между мен и съпругата ми. Настоявах името на детето да не е само с буквата на баща ми, но и да е с български произход – *Велко*, *Велин*, *Веселин*, *Вихрен*. Стигнахме до споразумение първата буква да е на баща ми, а името да посочи съпругата ми. Така тя е избрала името *Виктор*. Това име е с латински произход, със значение ‘победил’. Той ще празнува имен ден на 11 ноември – Св. Мъченици Мина, Виктор и Викентий. Ако бъде спазена традицията за женско име, ще избера с буквата ‘С’. От имената с български произход са подходящи *Светла*, *Светослава*, *Светлозара*, които са със значение ‘светла, сияйна’.

Нашите европейски съседи са доста по-консервативни от съвременното българско поколение. Същевременно те в по-голяма степен държат да подчертаят етническата си принадлежност чрез личното име. При тях потребността името на новороденото да звучи по-оригинално и необичайно отстъпва пред желанието да остане знак за национална и конфесионална принадлежност. В стремежа си да отличим своята рожба още при раждането е добре да знаем, че името, което даваме, остава за цял живот. Това име ще се впише във фамилната ни история и биография и ще пребъде във времето. Затова е необходимо да знаем произхода, смисъла и значението му.

(3) *Фатме Али Мехмед* (туркиня, мюсюлманка, 26 г., историк)

Турските имена са интересни и благозвучни. Те са символ на сила, мощ, честност, красота, очарование, доброта и др. Много имена са свързани с понятия, като морал, етика, добродетел, чест. Пророкът Мохамед е казал, че по време на второто пришествие ще бъдем назовани с личните си имена и съветва да дадем на децата си смислени имена.

Аз имам две деца – син и дъщеря. Синът ми се казва *Еркин*, което означава ‘свободен и силен, независим’. Дъщеря ми се казва *Сабиха* и означава ‘красива, нежна, жизнерадостна’.

При избора на имената на децата си съм целяла те да имат такива имена, от които да не се срамуват. Сега, когато вече са пораснали, виждам, че техните имена отговарят и на характерите им.

(4) *Сунай Ахмед Мустафа* (турчин, мюсюлманин, 26 г., историк)

И при мюсюлманите от стари времена са се утвърдили правила за именуването на децата, повечето от които са валидни и днес.

Появата на сина ми бе повод за голяма радост и щастие, а също така и надежда за продължение на семейните традиции. Но ние с моята съпруга решихме да изберем име на сина ни, с което той би се гордял и не би ни упреждал някога. Дадохме му името *Онур*. В превод това означава ‘достойнство’. Несъмнено семейната среда оформя качествата на личността, като честност, справедливост, но не е без значение посланието, което носи и името. Всеки родител иска детето му да притежава всички човешки ценности, но важно е и той какъв пример ще му дава. Пожелавам едно на моя син – да бъде достоен и достойно да носи това име.

Николаева, Я. В. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

(2) Александров Александр (род. 1978 г., г. Москва) – доктор психологических наук, профессор, заведующий кафедрой психологии в Московском государственном университете имени М. В. Ломоносова. Автор более 100 научных работ, в том числе монографии и учебников. Кандидат психологических наук (1999 г.).

Список литературы

Александров А. А. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Александров А. А., Александров А. А. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Васильева Т. В. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Григорьев Г. Г. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Иванов И. И. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Ковалева К. К. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Ковалева К. К., Ковалева К. К. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Селиванов С. С. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Степанов С. С. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Хитров Х. Х. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Хитров Х. Х., Хитров Х. Х. Психология личности: теория и практика. М.: Академия, 2004. 300 с.

Fairclough, I. 1992. Discourse and Social Change. Cambridge, Mass.

Красимира КОЛЕВА. *Днешните критерии за избор на лично име в България*

Język 2004: Dubisz, St., J. Porayski-Pomsta, E. Sękowska (red.). Język, polityka, społeczeństwo. Warszawa.

Kultura 2001: Szwat-Gylybowa, Gr., A. Makowiecki (red.) Kultura, język, komunikacja. Warszawa.

Normen 2004: Lehmann, V., L. Udolph (red.). Normen, Namen und Tendenzen in der Slavia. Festschrift für Karl Gutschmidt zum 65. Geburtstag. München.

Procesy 2003: Rudnik-Karwatowa, Z. (red.). Procesy innowacyjne w językach słowiańskich. Warszawa. (Slavica. 115.)

<http://www.imena.hit.bg>

<http://www.mybaby-name.com>

<http://romanykultury.info>

<http://www.secrets.info>

<http://www.turkofil.googlepages.com>

Krasimira Koleva

She has worked at the Department of Bulgarian Language, Faculty of Humanities, Konstantin Preslavsky University of Shumen. She initiated the establishment of academic registers of dialectology. E-mail:

K.Koleva@shu-bg.net